

1. ábra. A Magyar Honvédség puma és tigris motívummal díszített 40-es oldalszámú Gripenje is részt vett a baltikumi légirendészeti misszió feladataiban (Fotó: Józsa Dávid)

Józsa Dávid*

Magyar Gripenek a Baltikumban

A magyar légierő sikerrel teljesítette második balti légtérrendészeti misszióját

A három balti állam, Észtország, Lettország és Litvánia a Szovjetunió felbomlásáig annak tagköztársaságai voltak. A függetlenségüket 1991-ben visszanyerő országok lakossága jelenleg együttesen 6,2 millió fő. 2004 márciusában csatlakoztak a NATO-hoz, majd Magyarországgal együtt még abban az évben az Európai Unió teljes jogú tagjai lettek. Önálló légierővel mindhárom nemzet rendelkezik, de légtérvédelemre alkalmas, felfegyverzett repülőgéppel egyik sem. Kizárólag szállító-, és kiképző repülőgépeket, valamint helikoptereket tartanak hadrendben. NATO-csatlakozásukat követően, a szövetség többi tagállama váltásokban látja el a balti országok légtérvédelmét. A Magyar Honvédség kijelölt állománya 2019. május 1. és szeptember 2. között csakúgy, mint a 2015-ös első magyar misszió során, úgynevezett vezető nemzet szerepet töltött be, és az alábbi feladatokra kapott felhatalmazást a Magyar Honvédség parancsnokától. Első és legfontosabb feladat a balti államok légterének védelme, valamint a nemzetközi légtérben repülési terv, valamint bekap-

2. ábra. A Šiauliai légibázison látható az eddig BAP szolgálatot adó nemzetek, köztük Magyarország zászlaja és katonai karjelzése is (Fotó: Rácz Tünde/HM Zrínyi Média)

ÖSSZEFOGLALÁS: 2019. szeptember 2-án véget ért a Magyar Honvédség balti légtérrendészeti missziója. A BAP (Baltic Air Policing) 50. váltásaként a MH Balti Fegyveres Légvédelmi Készenléti Alegysége már második alkalommal látta el a balti államok légtérrendészeti feladatait a litvániai Šiauliai légibázisról. Az átadás-átvételi ceremóniát követően a Gripenek szeptember 3-án repültek haza a pápai ideiglenes bázisukra, míg a misszió katonái szeptember 4-én érkeztek meg a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtérre a Magyar Honvédség egyik Airbus A319-es repülőgépének fedélzetén.

KULCSSZAVAK: balti állam, BAP (Baltic Air Policing), Šiauliai légibázis, Alfa riasztás, légtérvédelem, Kalinyingrád, Magyar Légierő, SAAB JAS-39C EBS HU, Airbus A 319, EF 18 Hornet

ABSTRACT: On 2 September 2019, the Baltic Air Policing mission of the Hungarian Defence Forces was finished. As the 50th change of BAP (Baltic Air Policing), the Armed Baltic Air Defence Readiness Subunit of the Hungarian Defence Forces for the second time performed the Baltic States' air policing tasks from the Lithuanian Šiauliai Air Base. Following the handover-takeover ceremony, the Gripens flew home in 3 September to their temporary base at Pápa, while the soldiers of the mission arrived at the Budapest Ferenc Liszt International Airport on 4 September on the board of one of the Airbus A319 aircraft of the Hungarian Defence Forces.

KEY WORDS: Baltic state, BAP (Baltic Air Policing), Šiauliai Air Base, Alfa alert, air space defence, Kaliningrad, Hungarian Air Force, SAAB JAS-39C EBS HU, Airbus A 319, EF 18 Hornet

* ORCID: 0000-0001-8455-1165

3. ábra. JAS-39C Gripen éles légiharc-rakétákkal és Litening III célzókonténerrel a készütségi állóhelyen (Fotó: Józsa Dávid)

csolt válaszjeladó és rádióforgalmazás nélkül közlekedő, ezáltal a polgári légi forgalmat veszélyeztető repülőgépek igazoltatása, kísérése. Feladatuk volt továbbá a Baltikumban állomásozó szárazföldi csapatok, illetve a Balti-tengeren szolgálatot teljesítő NATO-erők támogatása, valamint a NATO tagországok egymás iránti elkötelezettségének erősítése.

A balti államok függetlenné válásával egyidőben az addigi Szovjetunió részét képező Kalinyingrádi terület (*Калининградская область*) – egykor Königsberg – helyzete is jelentősen megváltozott. Oroszország exklávéja – hiszen nem rendelkezik közvetlen összeköttetéssel az anyaországgal – a Szovjetunió szétesését követően ma délen Lengyelországgal, keleten és északon Litvániával (mindkettő NATO tagállam), nyugaton pedig a Balti-tengerrel határos terület. Ezzel együtt Oroszország jelentős haderőt, légierőt állomásoztat Kalinyingrádban és állandó légi kapcsolatot tart fent a két terület között. Ezen átrepülések nem minden esetben felelnek meg a nemzetközi légtérben történő repülések szabályainak, de fontos megjegyezni, hogy a második magyar baltikumi szerepvállalás ideje alatt egyszer sem sértették meg idegen gépek a balti államok szuverén légtérét. Ettől függetlenül a polgári repülésre veszélyt jelent az a légi jármű, amely nem rendelkezik repülési tervvel, nem kapcsolja be a válaszjeladóját és nem veszi fel a kapcsolatot a légiforgalmi irányítás adott körzetével. Abban az esetben, ha Szentpétervár irányából halad a repülőgép Kalinyingrád felé, elsőként a finn légierőt riasztják. Amennyiben az igazoltatást követően sem veszik fel a rádiókapcsolatot az irányítással a finn légierőtől az észtországi Amariba települt erők veszik át a repülőgép kíséretét, majd a Šiauliaiban állomásozó készütségi repülőgépei következnek, végül pedig a svéd légierő repülőgépei kísérik el a nemzetközi légtér határáig. Mivel Kalinyingrád ellátása (katonai jellegű utánpótlása) szárazföldön, NATO tagállamokon keresztül igen nehézkes, ezt vízi vagy a légi úton végzik. Ennek megfelelően a magyar pilóták szinte az összes, jelenleg rendszerben lévő orosz szállító repülőgéppel találkoztak. An-12-es, An-24-es, An-26-os mellett Il-76-os és Tu-204-est is igazoltattak. De a szállító repülőgépek mellett rendszeresen találkoztak felderítő repülőgépekkel, így az Il-18-as különböző tengerészeti változataival vagy az A-50-es légtér-ellenőrző repülőgéppel, amelyek az Balti-tengeren végzett orosz hadgyakorlatot támogatták a levegőből. Természetesen a vadász, illetve vadászbombázó repülőgépek sem maradtak ki. Szu-24M/MR mellett Szu-27P, Szu-30SzM, valamint Szu-35Sz is akadt a szabálysértők között.

Vezető államként a misszió teljes ideje alatt 24 órás készütséget adott a magyar kontingens, ehhez a két darab 15 perces készütségekben (RS 15) lévő éles JAS-39 Gripen mellett, két darab felfegyverzett tartalék repülőgép állt rendelkezésre. A gyakorló repülések jobb tervezhetősége érdekében a négy készütségi Gripen mellett általában egy ötödik gép is Litvániában állomásozott. 2014-től kezdődő-

en, Oroszország Ukrajnával szembeni politikájának hatására a vezető nemzet mellett, úgynevezett megerősítő nemzet(ek) is részt vesznek a balti légtérrendészeti feladatok ellátásában. Az 50. váltás megerősítő erők a spanyol légierő EF-18 Hornetekkel szintén Šiauliai légibázison települve, valamint a Royal Air Force Eurofighter repülőgépei az észtországi Amari repülőteréről üzemelve támogatták a missziót. A két megerősítő nemzet egymást hetente váltva, úgynevezett hot week/cold week bontásban látja el a szolgálatot. Készütségi szolgálat (hot week) esetén a vezető nemzettel megegyező készütséget (RS 15) látnak el, cold week idején pedig háromórás készenlétben vannak, ami nagyobb számú kiképzési repülések végrehajtását teszi lehetővé. A magyar pilóták a legtöbb ilyen közös gyakorló repülést a velük azonos bázison szolgálatot teljesítő spanyol kontingens EF-18-asaival közösen végezték. Gyakorolták az elfogást, igazoltatást, egy az egy, illetve egy a kettő elleni, valamint a látóhatáron túli légi harcot és az éjszakai repüléseket. Ez utóbbi júniusban elég problémás volt, mert az éjszaka egy rövid 2-3 órás időtartamra korlátozódott, de 20-25 000 láb magasságban teljes világosság volt. A közös gyakorló repülések mellett fontos szerepe volt a lakosság biztonságérzetét növelő tisztelegő repüléseknek, amelyeket legtöbbször szintén a spanyol tizennyolcasokkal közösen hajtottak végre.

Az 50. váltás vezető nemzeteként a magyar Gripeneknek 50 éles (Alpha) riasztása volt, (a 2015-ös misszió „csak” 25 esetben kapott éles riasztást), emellett 110 esetben szálltak fel gyakorló (Tango) riasztásra. A négy hónap alatt 544 órát repültek és 141 olyan feladatot is végrehajtottak, amelyek során a szárazföldi vagy a tengerészeti erők feladatait támogatták. A magyar pilóták a tervek szerint 2022 szeptemberében a BAP 60. váltásaként térnek vissza ismét a Baltikumba.

IRODALOMJEGYZÉK

- Tóth Róbert. Véget ért a Magyar Honvédség balti légtérrendészeti missziója. *Honvédelem.hu* 2019. 09. 04., Letöltve: 2019.09.26. <https://honvedelem.hu/galeriak/veget-ert-a-magyar-honvedseg-balti-legterrendeszeti-misszioja/>;
- Nyulas Szabolcs. 50 riasztás 4 hónap alatt *Honvédelem.hu* 2019.09.18. Letöltve: 2019.09.26. <https://honvedelem.hu/galeriak/50-riasztas-4-honap-alatt/>;
- Hegedűs Ernő. „A JAS-39 Gripen többfeladatú harci repülőgép I. rész.” *Haditechnika* 47, 4. sz. (2013): pp. 24-28.;
- Hegedűs Ernő. „A JAS-39 Gripen többfeladatú harci repülőgép II. rész.” *Haditechnika* 47, 5. sz. (2013): pp. 20-26.